

STORTINGET

Innst. 351 L

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 51 L (2017–2018)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i opplæringslova mv. (forbud mot bruk av ansiktsdekkjande plagg i barnehagar og undervisningssituasjonar)

Til Stortinget

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet foreslår i denne proposisjonen å innføre forbod mot bruk av plagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet i barnehagar og i undervisningssituasjonar. Forbodet vil gjelde i både offentlege og private institusjonar og vil omfatte barnehagar, grunnskolar og vidaregåande opplæring, vaksenopplæring, folkehøgskolar, fagskolar, universitet og høgskolar og opplæring som blir gitt med heimel i introduksjonslova.

Bakgrunn for lovframlegget

Ved behandlinga av representantforslag 8:3 S (2016–2017) bad Stortinget i Innst. 63 S (2016–2017) regjeringa om å utarbeide og eventuelt foreslå nasjonale reglar som sikrar at ansikta til elevar, studentar og lærarar skal vere fullt ut synlege på skolar, universitet og høgskolar.

Opprinneleg foreslo regjeringa at forbodet skulle gjelde på heile utdanningsinstitusjonens område, og i heile arbeidstida. Etter ny regjeringsplattform og innspel i høyringa har regjeringa endra forslaget. Forbodet skal kun gjelde mens undervisning føregår.

I barnehagar, skolar, på universitet og høgskolar og ved andre undervisningsstader er det i undervisningssi-

tuasjonar ønskjeleg at ansikta til tilsette, barn, elevar, studentar og deltakarar i opplæring etter introduksjonslova er synlege. Dersom tilsette, elevar, studentar eller deltakarar i opplæring etter introduksjonslova nyttar plagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet, kan dette vere til hinder for god samhandling og kommunikasjon. God samhandling og kommunikasjon er avgjerande for eit godt læringsutbytte.

Eit nasjonalt forbod mot bruk av plagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet, vil ramme plagg som nikab og burka. Nikab er ein kombinasjon av hovud- og ansiktsplagg som kan nyttast på fleire måtar, men vanlegvis dekkjer plagget heile ansiktet så nær som auga. Burka dekkjer heile kroppen og har eit tekstilgitter framfor auga. Forbodet vil òg omfatte andre plagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet, som finlandshetter med stoff framfor ansiktet. Hijab, som berre dekkjer håret og halssjen, er ikkje eit plagg som dekkjer ansiktet.

Departementet foreslår at forbodet ikkje skal gjelde når bruken av ansiktsdekkjande plagg er grunnleggjande i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller tryggleiksmessige forhold.

Lovavdelinga i Justis- og beredskapsdepartementet har vurdert innføring av eit forbod mot bruk av ansiktsdekkjande plagg i private og offentlege barnehagar og ved utdanningsinstitusjonar opp mot dei menneskerettslege og konstitusjonelle rammene som følgjer av Grunnlova og internasjonale menneskerettskonvensjonar. Lovavdelinga konkluderer med at forbodet ikkje er i strid med prinsippa om religionsfridom og retten til privatliv eller forbodet mot diskriminering. Lovavdelinga konkluderte òg med at forbod mot bruk av ansiktsdekkjande plagg i undervisningssituasjonen kan reknast som forholdsmessig, fordi det knytter seg stor samfunnsmessig interesse til at elevane har utbytte av

undervisninga, både i skolane og i vaksenopplæringa. For å sikre at forbodet ikkje er uforholdsmessig inngripande har særleg departementet lagt vekt på omsyn til krav om differensiering, krav til grunngeving og korleis forbodet vil bli praktisert, i vurderingane knytte til utforminga av forbodet i lovproposisjonen.

Barnehagar

Departementet foreslår at forbodet ikkje skal gjelde for barna i barnehagen, fordi erfaring viser at barn i barnehagealder ikkje bruker ansiktsdekkjande plagg som nikab og burka.

Departementet foreslår å lovfeste at personar som er fast eller mellombels tilsette i barnehagen, ikkje skal bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet i arbeidstida. Forbodet skal gjelde uavhengig av lengda på tilsetjingsforholdet. Det betyr at forbodet òg skal gjelde for vikarar og andre på korttidsengasjement. Departementet foreslår at forbodet òg skal gjelde for andre personar som utfører pedagogiske oppgåver med heimel i barnehageleva.

Departementet foreslår at forbodet skal gjelde heile arbeidsdagen, men berre når personen oppheld seg på barnehageområdet eller deltek i aktivitetar i regi av barnehagen.

Skolar regulerte av opplæringslova

Departementet foreslår å innføre eit forbod mot bruk av plagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet, for elevane og dei som arbeider på skolen i grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring i offentlege skolar. Departementet foreslår vidare at forbodet skal gjelde for både elevane og tilsette i grunnskoleopplæringa i private grunnskolar som ikkje får statstilskot etter friskolelova.

Departementet foreslår at forbodet skal gjelde for elevane i undervisninga og vurderingssituasjonar, på turar og arrangement i regi av skolen, når skoleeigaren tilbyr leksehjelp, og i skolefritidsordninga. Forbodet skal òg gjelde for lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære-kandidatar når dei får opplæring i bedrift.

Departementet foreslår at forbodet skal gjelde personar som underviser på skolen, når dei underviser elevane. Forslaget omfattar tilsette i leksehjelpa og SFO, med unntak for når dei ikkje er saman med barna.

Skolar regulerte av friskolelova

Departementet foreslår et tilsvarande forbod i friskolelova. Departementet foreslår at forbodet skal gjelde for elevane i undervisninga og vurderingssituasjonar, på turar og arrangement i regi av skolen, når skoleeigaren tilbyr leksehjelp, og i skolefritidsordninga. Forbodet gjeld ikkje i friminutt og pausar. Forbodet er òg foreslått å gjelde for elevane som bur på internat i tilknytning til skolen, når elevane får undervisning, og på turar utanfor

skolen og internatet. Forbodet gjeld ikkje på fritida til elevane og på private turar.

Departementet foreslår at forbodet skal gjelde personar som underviser på skolen, når dei underviser elevane.

Skolar godkjende etter vaksenopplæringslova

Departementet foreslår at føreseigna om forbod mot ansiktsdekkjande plagg i friskolelova blir gjort gjeldande så langt ho passar, for skolar som er godkjende etter vaksenopplæringslova kapittel 4. Dette inneber at forbodet mot bruk av plagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet, vil gjelde for elevane og dei som underviser på desse skolane, når dei underviser.

Folkehøgskolar

Departementet foreslår å innføre eit forbod mot bruk av plagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet, for elevane og dei som underviser på folkehøgskolen, når dei underviser elevane.

Departementet foreslår at forbodet berre gjeld når elevane får undervisning på folkehøgskolen, ikkje i pausar og friminutt og ikkje på fritida til elevane. Forbodet er foreslått å gjelde på turar utanfor folkehøgskolen i regi av skolen, men ikkje på private turar.

Universitet, høgskolar og fagskolar

Departementet foreslår eit forbod mot at studentar bruker ansiktsdekkjande plagg, både i samband med undervisning og liknande i tilknytning til undervisninga, og på skriftleg og munnleg eksamen. Forbodet gjeld turar, ekspedisjonar og liknande i tilknytning til undervisninga eller verksemda ved universitetet, høgskolen eller fagskolen. Forbodet omfattar studentar i praksis. Forbodet omfattar ikkje dei tilfella der studentane oppheld seg på institusjonsområdet utan å vere i ein undervisningssituasjon, til dømes ved sjølvstudium, i kantina og liknande.

Forbodet gjeld statlege og private universitet, høgskolar og fagskolar, og forbodet gjeld òg for tilsette i samband med undervisning.

Ordningane etter introduksjonslova

Departementet foreslår eit forbod mot bruk av plagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet i alle opplæringssituasjonar etter introduksjonslova. Deltakarar i introduksjonsprogram som er utplasserte i arbeidspraksis, vil òg vere omfatta. Forbodet gjeld tilsvarande for lærarar og andre personar som i opplæringssituasjonar bidrar til at kommunen oppfyller pliktene i lova.

Departementet foreslår at også private aktørar som har etablert samarbeid med kommunane om gjennomføring av pliktene kommunen har etter introduksjonslova, er omfatta av forbodet. Departementet foreslår ikkje at forbodet skal gjelde private aktørar utanfor

samarbeidet med kommunen, eller opplæring i regi av private aktørar som ikkje har etablert eit samarbeid med ein kommune. Slike private aktørar er ikkje omfatta av introduksjonslova, men blir godkjende av Kompetanse Noreg som private tilbydarar av opplæring i norsk og samfunnskunnskap i tråd med ei etablert godkjeningsordning.

Reaksjonar ved brot på forbodet

Departementet foreslår at skoleeigar eller styret kan vedta reaksjonar overfor elevar, studentar og deltakarar som bryt forbodet mot bruk av ansiktsdekkjande plagg. Departementet understrekar at ein skal vere varsam når ein vurderer bortvising som reaksjon.

Når det gjeld reaksjonar overfor dei som arbeider i barnehagen, skolen, på universitet og høgskolar som bruker ansiktsdekkjande plagg i strid med forbodet, foreslår departementet at styret skal gi vedkommande pålegg om å fjerne plagget som skjuler ansiktet. Gjenteke brot på forbodet kan gi grunnlag for oppseiing. Oppseiing må gjerast i tråd med regelverket for dette. Departementet føreset at ein alltid freistar å løyse situasjonen med dialog før dei set i verk eventuelle reaksjonar.

Økonomiske og administrative konsekvensar

Departementet meiner at forslaget vil gi administrative konsekvensar knytte til at kommunar og fylkeskommunar må gjennomgå ordensreglementet for skolar og reglar for reaksjonar overfor deltakarar som opptrer i strid med forbodet mot ansiktsdekkjande plagg i vaksenopplæringa og i opplæring etter introduksjonslova. Også friskolar, skolar som er godkjende etter vaksenopplæringslova kapittel 4, folkehøgskolar, fagskolar og universitet og høgskolar vil få noko meirarbeid knytt til å fastsetje reaksjonar for brot på forbodet, og i tillegg retningslinjer for handheving av forbodet. Departementet legg til grunn at forslaget om å forby bruk av plagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet i barnehagar og undervisningssituasjonar, vil ha få økonomiske og administrative konsekvensar ut over dette.

Høyringsfråsegner

Av dei høyringsinstansane som støttar forslaget om å lovfeste eit nasjonalt forbod, er det fleire høyringsinstansar som viser til at eit nasjonalt forbod vil sikre like reglar og sørge for likebehandling av elevar og studentar. Av dei høyringsinstansane som ikkje støttar forslaget, er det mange som viser til at det ikkje er ønskeleg at ansiktsdekkjande plagg skal brukast i studiesituasjonar. Desse høyringsinstansane meiner likevel at lovregulering er uheldig eller unødvendig, ut frå at bruken av ansiktsdekkjande plagg i utdanningssektoren er særskilt avgrensa i dag. Fleire av høyringsinstansane viser til at dagens ordning, der bruk av ansiktsdekkjande plagg

kan regulerast med lokale forbod og eventuelt løysast ved dialog, er best eigna til å møte problem med tildekking i utdanningssektoren.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen, Marianne Synnes og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Åshild Bruun-Gundersen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til at ved behandlingen av Representantforslag 3 S (2016–2017) bad Stortinget i Innst. 63 S (2016–2017) regjeringen om å utarbeide og eventuelt foreslå nasjonale regler som sikrer at ansiktene til elever, studenter og lærere skal være fullt synlige på skoler, universitet og høgskoler.

Komiteen merker seg at departementet har fått 638 høringssvar. Det er 150 organisasjoner og virksomheter som har innspill til forslaget. Av disse er det 85 som støtter forslaget, og 62 som ikke støtter forslaget.

Komiteen viser til forslaget, som er en oppfølging av Stortingets vedtak. Forslaget innebærer en innføring av forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager, skoler, universiteter og høyskoler og ordningene etter introduksjonsloven. Forslaget innebærer endringer i barnehageloven, opplæringsloven, friskoleloven, folkehøgskoleloven, voksenopplæringsloven, universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og introduksjonsloven. Komiteen merker seg at forslaget gjelder forbud mot ansiktstildekking i undervisningssituasjoner.

Komiteen viser for øvrig til at et forslag til endringer i introduksjonsloven nylig er behandlet av Stortingets kommunal- og forvaltningskomité, jf. Prop. 45 L (2017–2018) og Innst. 327 L (2017–2018). I forslaget til lovvedtak i innstillingen fra kommunal- og forvaltningskomiteen endres introduksjonsloven §§ 23 og 24. Komiteen har i denne innstillingen lagt den endrede ordlyden i disse bestemmelsene til grunn i sin tilråding. Det er også foreslått noen mindre språklige justeringer i disse bestemmelsene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil påpeke at lovforslaget om et nasjonalt forbud mot bruk av ansiktsdekkende plagg i barnehager og undervisningssitu-

asjoner vil skape større forutsigbarhet for dem forbudet gjelder og gi likere regler i hele landet. Lovendringen fastsetter et felles grunnprinsipp, men åpner fortsatt for at man lokalt kan vedta et forbud med videre virkeområder, så lenge det ligger innenfor diskrimineringsregelverket. Flertallet vil vise til at loven vil gjelde for elever, studenter og ansatte i barnehager, barneskoler, ungdomsskoler, videregående skoler, folkehøyskoler, fagskoler, høyskoler og universiteter. Forbudet gjelder også for introduksjonsprogram og opplæring for nyankomne innvandrere i kommunene.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, registrerer at et forbud mot ansiktsdekkende plagg er fremmet på Stortinget ved flere anledninger, og at det i 2016 ble flertall i Stortinget for å lage nasjonale regler som sikrer åpen kommunikasjon mellom barn, ansatte, elever, studenter og lærere.

Dette flertallet viser til at regjeringen har drøftet denne saken grundig i høringsforslaget og proposisjonen og at berørte aktører i samfunnet har gitt innspill til regelverkets utforming. Flere universiteter har store campuser som går kraftig inn i bysentrum, og institusjonene har ikke myndighet over hvordan folk kler seg på gata mellom byggene. Den foreslåtte lovendringen tar høyde for det.

Dette flertallet viser til at ansiktsdekkende plagg kan hindre god kommunikasjon og svekke utbyttet av opplæringen og samspillet i barnehager. Dette flertallet viser til at forbudet ikke skal gjelde barna i barnehagen, fordi erfaringen viser at barn i barnehagealder ikke bruker ansiktsdekkende plagg som nikab og burka.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Stortinget i november 2016 i Innst. 63 S (2016–2017) sluttet seg representantforslaget fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne om

«nasjonale regler som sikrer at elevers, studenter og læreres ansikt skal være fullt synlig i skoler og på universiteter og høyskoler».

Disse medlemmer mener at i skolen og på utdanningsinstitusjoner skal vise ansiktene på hverandre.

Disse medlemmer er opptatt av at samfunnet bør ta et felles ansvar for å sette grenser og bygge holdninger, og ikke skyve det over på de lokale, og fremmet derfor representantforslaget i Stortinget om nasjonale regler som sier at i skoler og på utdanningsinstitusjoner skal ansiktet være synlig.

Disse medlemmer viser til at i Stortingets behandling mente hele kirke-, utdannings- og forskningskomiteen at man

«ikke bør bruke plagg som dekker ansiktet, i en undervisningssituasjon. Slike plagg vanskeliggjør kommunikasjonen med den enkelte elev eller student.»

Komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, mente også at dette er et komplisert tema som bør drøftes grundig, og at en slik drøfting bør innebære en anledning for berørte aktører i samfunnet til å gi innspill om hvorvidt regelverket bør utarbeides. Dette samme flertallet varslet at de ville ta stilling til et konkret regelverk når dette forelå fra regjeringen og hadde vært på høring.

Disse medlemmer viser til at regjeringen nå foreslår at forbudet mot heldekkende plagg bare skulle gjelde inne i klasserommet og lignende, og ikke på hele skolens eller utdanningsinstitusjonenes område.

Disse medlemmer mener at det i barnehager og skoler er vanskelig, om ikke umulig, å skille mellom undervisningssituasjon og fritid eller lek. Her er barn og unge til stede hele dagen, og disse medlemmer mener at slike nasjonale regler som det her er snakk om, må gjelde hele den tiden barn og unge er i barnehagen eller grunnskolen. Med det foreslåtte lovforslaget kan for eksempel eventuelle elever det måtte gjelde, bare måtte vise ansikt når de sitter i klasserommet, og ellers kunne gå med tildekket ansikt på skolen. Disse medlemmer mener det er lite hensiktsmessig å skille mellom når elevene sitter i klasserommet og når de er sammen ellers i skolemiljøet.

Disse medlemmer viser til at læringsmiljøet på skolen består av mye mer enn når elevene sitter ved pulten. Det er like viktig å se hverandres ansikter og ha god kontakt og kommunikasjon når elevene er sammen i hele det åpne skolelandskapet og læringsmiljøet som moderne skoler er. Elevene diskuterer, jobber, opplever, blir kjent, leker, har møter og løser oppgaver sammen rundt på skolen utenom klasserommet. Når Stortinget vil at de skal kunne se hverandres ansikter for å få best mulig kontakt og kommunikasjon, må det gjelde hele læringsmiljøet.

Disse medlemmer mener at denne begrunnelsen tilsier at også for studenter og ansatte i høyere utdanning bør forbudet mot heldekkende ansiktsplagg omfatte hele utdanningsinstitusjonens område. For utdanningsinstitusjoner med campuser som går inn i bysentrum, må det likevel gis rom for lokal tilpasning og noe fleksibilitet i praktiseringen av forbudet.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«I barnehageloven skal ny § 18 c lyde:

Ansatte og barn med plass i barnehagen skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet når de befinner seg på barnehagens område eller deltar i aktiviteter i barnehagens regi utenfor barnehagens område, med mindre bruken av slike plagg er begrunnet i kli-

matiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Dersom en ansatt bruker klesplagg i strid med forbudet, skal barnehageeieren eller kommunen gi personen pålegg om å fjerne plagget. Gjentatte brudd på forbudet kan gi grunnlag for oppsigelse.»

«I opplæringslova skal ny § 9-7 første ledd lyde:

Elevar skal ikkje bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet

- a) i undervisninga
- b) i friminutt på skolen sitt område
- c) på turar og arrangement i regi av skolen
- d) når skoleeigar tilbyr leksehjelp etter § 13-7a
- e) i skolefritidsordninga.»

«I friskolelova skal ny § 3-15 første ledd lyde:

Elevar skal ikkje bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet

- a) i undervisninga
- b) i friminutt på skolen sitt område
- c) på turar og arrangement i regi av skolen
- d) når skoleeigar tilbyr leksehjelp etter § 7-1e
- e) i skolefritidsordninga.»

«I folkehøgskoleloven skal ny § 5 b første ledd lyde:

Elever skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

- a) i undervisningen
- b) i friminutt på skolen sitt område
- c) på turer og arrangement i regi av skolen, med mindre bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.»

«I universitets- og høyskoleloven skal ny § 7-8 første ledd lyde:

(1) Studenter og ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet på utdanningsinstitusjonenes områder, og i forbindelse med turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning eller virksomhet. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.»

«I fagskoleloven skal § 43 første ledd lyde:

Studenter og ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet på utdanningsinstitusjonenes områder, og i forbindelse med turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning eller virksomhet. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener åpen og god kommunikasjon er en grunnleggende forutsetning for god undervisning. Et heldekkende ansiktsplagg hos den som underviser, kan i undervisningssituasjonen være til hinder for læring og et inkluderende læringsmiljø.

Dette medlem mener imidlertid at en ikke kan støtte regjeringens lovforslag om nasjonalt forbud mot ansiktsdekkende plagg for elever og studenter. Lik rett til utdanning står sterkt i det norske samfunnet, og dette medlem vil dessuten vise til at retten til utdanning som også er hjemlet i FNs verdenserklæring om menneskerettigheter fra 1948, artikkel 26. Retten til utdanning ble slått fast for første gang i FNs verdenserklæring om menneskerettigheter fra 1948. En rekke påfølgende konvensjoner og erklæringer styrker og bekrefter denne retten. At utdanning for alle er en menneskerett, innebærer at etnisitet, språk, kjønn, religion, politisk oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom eller annen status ikke skal være til hinder for utdanning. Ut fra et menneskerettighetsperspektiv er det hvert enkelt lands myndigheter som har ansvaret for å realisere retten til utdanning.

Dette medlem vil vise til at institusjonene som har innført lokalt forbud, melder at ansiktsdekkende plagg blant studenter og ansatte er et minimalt problem, og at det i tilfelle løses greit gjennom dialog. Dette medlem støtter derfor ikke at regjeringens lovforslag skal omfatte nasjonalt forbud mot ansiktsdekkende plagg hos elever og studenter. Skolene og undervisningsinstitusjonene kan håndtere dette lokalt der det er et problem, og bruke dialog som verktøy istedenfor lovforbud.

På denne bakgrunn mener dette medlem at det nasjonale forbudet mot ansiktsdekkende plagg kun skal omfatte de ansatte, og ikke elever og studenter.

Dette medlem går derfor imot forslaget til første til fjerde ledd i ny § 9-7 i opplæringslova, forslaget til første til tredje ledd i § 3-15 i friskolelova og forslaget til første og andre ledd i ny § 5 b i folkehøgskoleloven.

Videre fremmer dette medlem følgende forslag:

«I fagskoleloven skal § 43 lyde:

§ 43. Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

Ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i forbindelse med undervisning eller tilsvarende, inkludert på turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Dersom en ansatt opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal den ansatte bes om å fjerne klesplagget

som dekker ansiktet. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.»

«I introduksjonsloven skal ny § 27 a lyde:

§ 27 a. Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

Lærere og andre personer som i opplæringssituasjoner og vurderingssituasjoner bidrar til kommunens oppfyllelse av pliktene i loven, skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet. Forbudet gjelder i forbindelse med opplæringssituasjoner og vurderingssituasjoner. Med opplæringssituasjon menes opplæring etter loven og opplæringslignende tiltak, inkludert praksis og turer. Det samme gjelder personer med liknende roller som arbeider for private aktører som har etablert samarbeid med kommunen om gjennomføring av kommunens plikter etter loven. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Dersom en person som nevnt i første ledd opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal personen bes om å fjerne klesplagget som dekker ansiktet. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.»

«I universitets- og høyskoleloven skal ny § 7-8 lyde:

§ 7-8. Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

(1) Ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i forbindelse med undervisning eller tilsvarende, inkludert på turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

(2) Dersom en ansatt opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal den ansatte bes om å fjerne klesplagget. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

I barnehageloven skal ny § 18 c lyde:

Ansatte og barn med plass i barnehagen skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet når de befinner seg på barnehagens område eller deltar i aktiviteter i barnehagens regi utenfor barnehagens område, med mindre bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Dersom en ansatt bruker klesplagg i strid med forbudet, skal barnehageeieren eller kommunen gi perso-

nen pålegg om å fjerne plagget. Gjentatte brudd på forbudet kan gi grunnlag for oppsigelse.

Forslag 2

I opplæringslova skal ny § 9-7 første ledd lyde:

Elevar skal ikkje bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet

- a) i undervisninga
- b) i friminutt på skolen sitt område
- c) på turar og arrangement i regi av skolen
- d) når skoleeigar tilbyr leksehjelp etter § 13-7a
- e) i skolefritidsordninga.

Forslag 3

I friskolelova skal ny § 3-15 første ledd lyde:

Elevar skal ikkje bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet

- a) i undervisninga
- b) i friminutt på skolen sitt område
- c) på turar og arrangement i regi av skolen
- d) når skoleeigar tilbyr leksehjelp etter § 7-1e
- e) i skolefritidsordninga.

Forslag 4

I folkehøyskoleloven skal ny § 5 b første ledd lyde:

Elever skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

- a) i undervisningen
- b) i friminutt på skolen sitt område
- c) på turer og arrangement i regi av skolen, med mindre bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Forslag 5

I universitets- og høyskoleloven skal ny § 7-8 første ledd lyde:

(1) Studenter og ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet på utdanningsinstitusjonenes områder, og i forbindelse med turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning eller virksomhet. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Forslag 6

I fagskoleloven skal § 43 første ledd lyde:

Studenter og ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet på utdanningsinstitusjonenes områder, og i forbindelse med turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitu-

sjonens undervisning eller virksomhet. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 7

i fagskoleloven skal § 43 lyde:

§ 43. Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

Ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i forbindelse med undervisning eller tilsvarende, inkludert på turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Dersom en ansatt opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal den ansatte bes om å fjerne klesplagget som dekker ansiktet. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

Forslag 8

I introduksjonsloven skal ny § 27 a lyde:

§ 27 a. Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

Lærere og andre personer som i opplæringssituasjoner og vurderingssituasjoner bidrar til kommunens oppfyllelse av pliktene i loven, skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet. Forbudet gjelder i forbindelse med opplæringssituasjoner og vurderingssituasjoner. Med opplæringssituasjon menes opplæring etter loven og opplæringslignende tiltak, inkludert praksis og turer. Det samme gjelder personer med liknende roller som arbeider for private aktører som har etablert samarbeid med kommunen om gjennomføring av kommunens plikter etter loven. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Dersom en person som nevnt i første ledd opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal personen bes om å fjerne klesplagget som dekker ansiktet. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

Forslag 9

I universitets- og høyskoleloven skal ny § 7-8 lyde:

§ 7-8. Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

(1) Ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i forbindelse med undervisning eller tilsvarende, inkludert på turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens un-

dervisning. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

(2) Dersom en ansatt opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal den ansatte bes om å fjerne klesplagget. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i opplæringslova mv. (forbud mot bruk av ansiktsdekkjande plagg i barnehagar og undervisnings-situasjonar)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa blir det gjort følgjande endringar:

§ 2-12 tredje ledd skal lyde:

For private grunnskolar gjeld også §§ 2-2, 2-5 første, andre, tredje og sjette ledd, 2-11, 8-2, 9-1, 9-2, 9-3, 9-4, 9-5, 9-6, 9-7, kapittel 9 A, §§ 10-1, 10-2, 10-6, 10-6a, 10-9, 11-1, 11-2, 11-4, 11-7, 11-10, 13-3b, 13-7a, 13-10, 14-1, 14-4, 15-3 og 15-4.

Ny § 9-7 skal lyde:

§ 9-7. Forbud mot bruk av klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet

Elevar skal ikkje bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet

- a) i undervisninga og vurderingssituasjonar
- b) på turar og arrangement i regi av skolen
- c) når skoleeigaren tilbyr leksehjelp
- d) i skolefritidsordninga

Læringar, praksisbrevkandidatar og lære kandidatar skal ikkje bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet når dei får opplæring i bedrift.

Forboda i første ledd og andre ledd gjeld ikkje dersom bruken av slike plagg er grunnlagt i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller tryggleiksmessige forhold.

Ved brot på forboda i første ledd kan det nyttast reaksjonar som følgjer av ordensreglementet til skolen. For opplæring spesielt organisert for vaksne etter kapittel 4 A fastset skoleeigaren kva reaksjonar som skal nyttast ved brot på første ledd. Reaksjonane for deltakarar som får opplæring etter kapittel 4 A skal gjerast kjende for deltakarane på førehand.

Dei som underviser på skolen, skal ikkje bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet når dei underviser elevane, med mindre bruken av slike plagg er grunngitt i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller tryggleiksmessige forhold. Dersom nokon bruker klesplagg i strid med forbudet, skal skoleeigaren gi personen pålegg om å ta bort plagget. Gjentekne brot på forbudet kan vere grunnlag for oppseiing.

II

I lov 6. desember 2002 nr. 72 om folkehøgskoler skal ny § 5 b lyde:

§ 5 b. Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

Elever skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i undervisningen og på turer i skolens regi, med mindre bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Styret fastsetter hvilke reaksjoner som skal gjelde ved brudd på første ledd. Reaksjonene skal gjøres kjent for elevene på forhånd. Reaksjonene kan ikke innebære fysisk refsing eller annen krenkende behandling. Styret kan fastsette at elever kan vises bort fra undervisningen hvis de bryter forbudet i første ledd flere ganger. Før det gjøres vedtak om bortvisning skal andre tiltak ha vært vurdert.

De som underviser på skolen, skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet når de underviser elevene, med mindre bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold. Dersom noen bruker klesplagg i strid med forbudet, skal styret gi personen pålegg om å fjerne plagget. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

III

I lov om høyere yrkesfaglig utdanning, som vedteke av Stortinget 28. mai 2018, jf. lovvedtak nr. 56 (2017–2018), skal § 43 lyde:

§ 43. Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

Studenter og ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i forbindelse med undervisning eller tilsvarende, inkludert på turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

En student som tross skriftlig advarsel har brukt klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i strid med første ledd, kan bortvises i inntil ett år. Hvis studen-

ten til tross for skriftlig advarsel ikke etterkommer et vedtak om bortvisning, kan studenten utestenges fra utdanningen i inntil ett år. Vedtak om bortvisning kan treffes av rektor eller den rektor bemyndiger. Vedtak om utestengning treffes av styret selv eller institusjonens klagenemnd. Vedtak om bortvisning eller utestengning kan påklages til institusjonens klagenemnd eller nasjonalt klageorgan for fagskoleutdanning, jf. § 13.

Dersom en ansatt opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal den ansatte bes om å fjerne klesplaget som dekker ansiktet. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

I same lov vil § 43 bli ny § 44, og § 44 vil bli ny § 45.

IV

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere blir følgende endringer gjorde:

§ 23 første ledd skal lyde:

Fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunens oppfyllelse av plikter etter kapitlene 2 til 4 A, § 27 a og registrering i personregister etter § 25 a annet ledd av opplysninger om deltakelse i introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap *samt* opplæring i norsk og opplæring i norsk kultur og norske verdier i mottak.

§ 24 første ledd skal lyde:

Kommunen skal føre internkontroll for å sikre at virksomhet og tjenester etter kapitlene 2 til 4 A, § 27 a og registrering i personregister etter § 25 a annet ledd av opplysninger om deltakelse i introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap *samt* opplæring i norsk og opplæring i norsk kultur og norske verdier i mottak, er i samsvar med kravene i loven. Kommunen må kunne gjøre rede for hvordan den oppfyller denne plikten.

I kapittel 5 skal ny § 27 a skal lyde:

§ 27 a. Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

Personer som deltar i introduksjonsprogram eller opplæring etter loven, skal i forbindelse med opplæringssituasjoner og vurderingssituasjoner ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet. Med opplæringssituasjon menes opplæring etter loven og opplæringslignende tiltak, inkludert praksis og turer. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Kommunen kan midlertidig stanse introduksjonsprogrammet eller opplæringen, jf. §§ 7 og 19 fjerde ledd, for personer som tross skriftlig advarsel bruker klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i strid med

forbudet i første ledd. Personer som opptrer i strid med forbudet i vurderingssituasjoner kan bortvises fra prøvelokalet.

Første ledd gjelder tilsvarende for lærere og andre personer som i opplæringssituasjoner og vurderingssituasjoner bidrar til kommunens oppfyllelse av pliktene i loven. Det samme gjelder personer med liknende roller som arbeider for private aktører som har etablert samarbeid med kommunen om gjennomføring av kommunens plikter etter loven. Dersom en person som nevnt i første eller andre punktum opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal personen bes om å fjerne klesplagget som dekker ansiktet. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

V

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar skal ny § 3-15 lyde:

§ 3-15. Forbud mot bruk av klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet

Elevar skal ikkje bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet

- a) i undervisninga og vurderingssituasjonar
- b) på turar og arrangement i regi av skolen
- c) når skoleeigaren tilbyr leksehjelp
- d) i skolefritidsordninga

Forbudet i første ledd gjeld ikkje dersom bruken av slike plagg er grunngitt i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller tryggleiksmessige forhold.

Ved brot på forbudet i første ledd kan det nyttast reaksjonar som følgjer av ordensreglementet til skolen.

Dei som underviser på skolen, skal ikkje bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet når dei underviser elevane, med mindre bruken av slike plagg er grunngitt i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller tryggleiksmessige forhold. Dersom nokon bruker klesplagg i strid med forbudet, skal styret gi personen pålegg om å ta bort plagget. Gjentekne brot på forbudet kan vere grunnlag for oppseiing.

VI

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler skal ny § 7-8 lyde:

§ 7-8. Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

(1) Studenter og ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i forbindelse med undervisning eller tilsvarende, inkludert på turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

(2) En student som tross skriftlig advarsel har brukt klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i strid med første ledd, kan bortvises i inntil ett år. Hvis studenten til tross for skriftlig advarsel ikke etterkommer et vedtak om bortvisning, kan studenten utestenges fra utdanningen i inntil ett år. Vedtak om bortvisning kan treffes av rektor eller den rektor bemyndiger. Vedtak om utestengning treffes av styret selv eller institusjonens klagenemnd. Vedtak om bortvisning eller utestengning kan påklages, jf. § 5-1.

(3) Dersom en ansatt opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal den ansatte bes om å fjerne klesplagget. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

VII

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager skal ny § 18 c lyde:

§ 18 c. Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

Personer som er fast eller midlertidig ansatt i barnehagen eller utfører pedagogiske oppgaver etter loven, skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i arbeidstiden. Forbudet gjelder når personen befinner seg på barnehagens område eller deltar på aktiviteter i regi av barnehagen.

Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Dersom noen bruker klesplagg i strid med forbudet, skal barnehageeieren eller kommunen gi personen pålegg om å fjerne plagget. Gjentatte brudd på forbudet kan gi grunnlag for oppsigelse.

VIII

I lov 19. juni 2009 nr. 95 om voksenopplæring skal § 24 lyde:

§ 24. Andre bestemmelser

Følgende bestemmelser i friskolelova gjelder så langt de passer for skoler etter kapittel 4:

- § 2-2 om krav til virksomheten til skolen, med unntak av tredje ledd. Dersom en skole etter kapittel 4 har færre enn 10 elever tre skoleår i sammenheng, faller godkjenningen bort
- § 2-4 om krav til skoleanlegg og skolemiljø
- § 3-3 tredje ledd om skolegangen
- § 3-4 om tilpasset opplæring og organisering av elevene i grupper, med unntak av tredje ledd
- § 3-9 om ordensreglement og lignende
- *§ 3-15 om forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet*
- § 4-1 om ledelse
- § 5-1 om styret, med unntak av bokstavene a og c

- § 5-2 om styrets oppgaver, med unntak av bokstave a og e
- § 5-3 om elevråd, med unntak av første ledd første og annet punktum
- § 7-1 om budsjett, regnskap og rapportering
- § 7-3 om taushetsplikt.

IX

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 29. mai 2018

Roy Steffensen

leder

Åshild Bruun-Gundersen

ordfører

